

ionaj aŭtoroj el Mileta regiono (ekz. Taleso, Anaksimandro), sekve sciencajn publikaĵojn skribis ione ankaŭ Herodoto el la dora Halikarnaso kaj Hipokrato el dora insulo Kou. Sammaniere venkis *la atika* kiel lingvo de dramo, retoriko kaj filozofio. Retoriko kaj filozofio estas kompreneble tre gravaj en la politiko, kaj kune kun la influo de Ateno, grava centro ekonomia, politika kaj kultura, la konoj de la atika dialekto iĝis bezonataj ĉe ĉiuj grekaj etnoj. Surbaze de la atika do, pro la menciitaj niveligaj tendencoj, ekestis la *komuna greka lingvo «koine»*. La literaturaj dialektoj verŝajne diferenciĝis de la ĉiutaga parollingvo. Laŭ tiu ĉi vidpunkto do «koine» ne iĝis unueciga lingvo ĝenerala kaj parola, sed literatura, skriba.

Grava fakto por pritaksado de interlingvistika funkcio de la malnova greka estas, ke *la grekoj ne estis unueca nacio*. La nomo «Graeci», kiun oni transprenis el la latina lingvo, apartenis al la etno de grajkoj, loĝanta en la nordorienta Grekio. Kiel unuaj ili kontaktiĝis kun la Romanoj, kiuj poste ĝeneraligante nomis tiel la tutan loĝantaron. La persoj nomis ĉiujn grekojn «jaŭnoĵ» laŭ la proksima iona etno. Ĉe Homero portas liaj samlandanoj tri nomojn: «danaoj» «argeoj» kaj «aĥaĵoj», dum la lastaj el ili estas proprasence la popolo de eposaj herooj. Ĉ. 700 a.K. oni renkontas la nomon *helenoj*, kiu el la indiknomo de unu el malgrandaj thessalaj etnoj iĝis alnomigo por ĉiuj grekoj. Nek sian lingvon nomis la grekoj unuece – ili parolis do atike, ione, dore ktp., sed por esprimi la kontraston inter lingvo kaj popolo greka kaj negreka oni komencis uzi la parolturnon «*paroli helene*» kontraste al la lingvoj «*barbaraj*», do al helenoj nekompreneblaj. La grekaj etnoj neniam eniris politikan situacion, en kiu ili estus devigataj formi komunan ŝtaton, kiel ekz. Mezopotamio. Nur la persa danĝero parte unuigis ilin kaj kreis kondiĉojn por la ekesto de unueca ŝtato. Meritojn havis ĉefe la «barbaraj» makedonanoj. Persoj klopodis venki la eŭropajn grekojn en la 5-a jc., sed tiuj ne nur haltigis ilian atakon, sed preparis kontraŭatakon. *Filipo la Makedona unuigis grekajn etnojn*, atingante ilian konsenton por siaj militaj planoj, kiujn realigis lia filo *Aleksandro*.

Lia ega imperio, sur kies teritorio nun kuŝas pli ol dudek memstaraj ŝtatoj, pro sia malkompakteco ne konserviĝis kiel tuto, sed la kultura kaj lingva konsekvencoj de tia unuigo estis grandaj. Aleksandro la Makedona kunprenadis al siaj ekspedicioj geografojn, historiistojn kaj filozofojn, fondante en Afriko kaj Azio novajn grekajn urbojn, Aleksandriojn. La norma greka „koine” disvastiĝis kiel funkcia *rimedo de internaciaj rilatoj* tra la tuta teritorio, en la orienta parto ĝi estis uzata paralele kun la aramea lingvo kaj post la morto de Aleksandro (323 a.K.) ĝi helpis disvastigi la helenisman kulturon kaj civilizon, kun influoj en belartoj, literaturo, filozofio, matematiko kaj natursciencoj.

La pozitiva flanko de la greka nacia karaktero estis religia toleremo, bona adaptiĝemo kaj volo pliriĉiĝi per valoraĵoj de aliaj kulturoj. Unu el la gravaj centroj de helenismo estis Aleksandrio Egipta, kie estis skribita en 271 a.K. la grava traduko de la hebrea Biblio, nomata „Septuaginta”. Ankaŭ la dua parto de la Biblio, Nova Testamento, estas formulita en „koine”. La greka lingvo do post la aramea kaj la hebrea *reprezentas kulturajn tradiciojn kaj la novan religion*, kristanismon. Kulture fekunda tempo de helenismo formale finiĝis per invado de Romanoj al Egiptio en 30 a.K., sed la greka lingvo travivis eĉ en la Romana epoko – ĉiu klera Romano lernis la grekan kaj konis la grekan literaturon. Klasicisma movado de «atikismo» en la epoko de Aŭgusto helpis la naturan konservigon kaj evoluon de la literatura «koine». En la Bizanca Imperio ĝi plu vivis kiel literatura kaj ofica lingvo, unuflanke kiel esprimilo de la delikata kulturo, aliflanke kiel riĉa diploma lingvo, uzata